

دیدگاه فهرست‌نویسان سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران درباره قواعد توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.)

و بررسی میزان پذیرش آن

فاطمه بازوکی | محسن حاجی‌زین‌العابدینی | شعله ارسطوپور | هادی شریف‌مقدم

چکیده

هدف: هدف شناسایی میزان آشنایی فهرست‌نویسان با آر.دی.ای. و آمادگی آنها برای پذیرش این قواعد و تأثیر آموزش بر آن است. روش/ رویکرد پژوهش: میزان آشنایی ۴۹ نفر از فهرست‌نویسان شاغل در بخش فهرست‌نویسی پیش از انتشار (فیبا) کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران با آر.دی.ای. با دو روش خوداظهاری (نظر شخصی) و میزان آشنایی واقعی (از طریق پرسش‌های باز) در قبل و بعد از آموزش و همچنین میزان پذیرش این قواعد از سوی ایشان سنجیده شده است.

یافته‌ها: آشنایی خوداظهاری فهرست‌نویسان با آر.دی.ای. در پیش از آموزش بالاتر از حد متوسط و میزان آشنایی واقعی ایشان پایین‌تر از سطح متوسط است. پس از آموزش، هر دو نوع آشنایی آنان - اعم از خوداظهاری و واقعی - بالاتر از سطح متوسط بود. همچنین، وجود تفاوت معنادار بین میزان آشنایی خوداظهاری، آشنایی واقعی و میزان پذیرش فهرست‌نویسان کتابخانه ملی با جنسیت، میزان تحصیلات، سن و سابقه کار فهرست‌نویسی مختلف بررسی شد. در این بررسی به جز تأیید فرضیه، وجود تفاوت معنادار بین وضعیت آشنایی خوداظهاری و واقعی فهرست‌نویسان دارای میزان تحصیلات متفاوت با آر.دی.ای.، تفاوت دیگری مشخص نشد.

نتیجه‌گیری: براساس یافته‌ها، مشخص شد که در قبل و بعد از آموزش، میزان آشنایی خوداظهاری فهرست‌نویسان دارای مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد بیشتر از میزان آشنایی خوداظهاری فهرست‌نویسان دارای مدرک تحصیلی کارشناسی است. همچنین مشخص شد که قبل از آموزش، میزان آشنایی واقعی فهرست‌نویسان دارای مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد بیشتر از میزان آشنایی واقعی فهرست‌نویسان دارای مدرک تحصیلی کارشناسی است.

کلیدواژه‌ها

قواعد توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.)، قواعد فهرست‌نویسی، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، میزان آشنایی

دیدگاه فهرستنویسان سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران درباره قواعد توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.) و بررسی میزان پذیرش آن

فاطمه پازوکی^۱ | محسن حاجی زین العابدینی^۲ | شعله ارسطوپور^۳ | هادی شریف مقدم^۴

دریافت: ۱۳۹۱/۵/۶ پذیرش: ۱۳۹۱/۶/۲۵

مقدمه

پاسخ گویی هر چه بیشتر به نیازهای کاربران، یکی از مهم ترین اهداف فهرست های کتابخانه ای است که در طول زمان تلاش های فراوانی برای آن شده است. از جمله این تلاش ها می توان به شکل گیری و توسعه «استاندارد توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.)»^(۵) اشاره کرد. این استاندارد مجموعه ای جامع از دستورالعمل ها و رهنمودها برای فهرستنویسی (توصیف و دسترسی) همه انواع اشیای محتوایی است که از سوی ایفلا و با همکاری کمیته مشترک راهبردی به عنوان جایگزین قواعد پیش از خود، یعنی قواعد انگلومریکن طراحی شده است (طاهری، ۱۳۸۹، ص ۸۴). این قواعد، توصیف و دسترسی به منابع چاپی و الکترونیکی را بر اساس الگوی مفهومی ملزومات کارکردی پیشینه های کتابشناختی (اف.آر.بی.آر.)^(۶) امکان پذیر می سازد و بر این اساس، نه تنها بر قوانین فهرستنویسی تأثیر خواهد گذاشت، بلکه بر ساختار و طراحی فهرست های پیوسته نیز مؤثر خواهد بود (فتاحی و ارسطوپور، ۱۳۸۶). آر.دی.ای. موجودیت ها، روابط و اصطلاحات خود را از سه الگوی مفهومی «ملزومات کارکردی پیشینه های کتابشناختی (اف.آر.بی.آر.)»، «ملزومات کارکردی داده های مستند (اف.آر.اس.ای.دی.)» و «ملزومات کارکردی داده های مستند موضوعی (اف.آر.اس.ای.دی.) یا فرساده»^(۷) و دستورالعمل های خود را از قوانین فهرستنویسی بین المللی (آی.سی.پی.)^(۸) ایفلا اتخاذ کرده است (تیلت^۹، ۲۰۰۴). آر.دی.ای. یک استاندارد محتوایی است، نه یک استاندارد نمایش و نه یک قالب فراداده ای. به

۱. کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع رسانی (نویسنده مسئول)

pazooki.f@gmail.com

۲. استادیار کتابداری و اطلاع رسانی مرکز اطلاعات و مدارک علمی کشاورزی

zabedini@gmail.com

۳. استادیار کتابداری و اطلاع رسانی

پژوهشگاه منطقه ای علوم و فناوری شیراز

arastoopoor@gmail.com

۴. دانشیار کتابداری و اطلاع رسانی

دانشگاه پیام نور مشهد

sh_mogadam@pnu.ac.ir

5. Resource Description and Access

6. Functional Requirements of Bibliographic Records (FRBR)

7. Functional Requirements for Authority Data (FRAD)

8. Functional Requirements for Subject Authority Data (FRSAD)

9. ICP: International Cataloging Principle

10. Tillett

این معنی که از هر گونه قالب و استاندارد ارتباطی نظیر استانداردهای مارک ۲۱ و مودس^{۱۱} و از هر گونه قالب نمایشی از قبیل ایک‌ها و استاندارد بین‌المللی توصیف کتابشناختی مستقل است (اولیور^{۱۲}، ۲۰۰۷). قالب نمایشی استاندارد بین‌المللی توصیف کتابشناختی (آی.اس.بی.دی. ۱۳)، قالب مارک ۲۱ و دابلین کور جزو دستورالعمل‌های آر.دی.ای. نیستند و در پیوست آر.دی. ای. ذکر شده که سازمان‌ها و مؤسسات می‌توانند در صورت دلخواه از این استانداردها برای نمایش اطلاعات خود استفاده کنند (تیلت، ۲۰۰۷). تغییرات بسیار در ویرایش انگلوماریکن منجر به ایجاد تفاوت‌هایی در شکل، هدف و دامنه قوانین پیشین به وجود آورد که توسط کمیته همکاری مشترک در آوریل سال ۲۰۰۵ ارائه شد (تیلت، ۲۰۱۰).

همان‌گونه که ذکر شد قواعد توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.) با توجه به محیط متغیر رقومی و در پاسخ به نیازهای نوظهور و به منظور انجام فهرست‌نویسی هر چه بهتر منابع (اعم از چاپی و الکترونیکی) طراحی شده است. این قواعد پس از بررسی‌های بیشتر و انتشار نسخه نهایی به تدریج جایگزین قواعد انگلوماریکن می‌شود. این ابزار سبب ایجاد پیشینه‌هایی می‌شوند که در جهان رقومی استفاده خواهند شد. از دیگر مزایای این استاندارد می‌توان به قابلیت فهرست‌نویسی انواع منابع و انعطاف‌پذیری و قابلیت تطبیق با جوامع گوناگون اشاره کرد (شعبان‌زاد و درخوش، ۱۳۹۰). همچنین به نظر می‌رسد که در کتابخانه‌های ایران نیز به تبع فضای بین‌المللی، تا چند سال آینده قواعد آر.دی.ای. جایگزین قواعد فهرست‌نویسی انگلوماریکن شود (مرادی و حاجی‌زین‌العابدینی، ۱۳۹۰). از این رو برای وقوع این رخداد و انجام این جایگزینی، نیاز به کسب آمادگی‌های علمی، روحی و روانی برای کتابداران ایرانی کاملاً احساس می‌شود. این درحالی است که به نظر می‌رسد اطلاعات و آموزش‌های ارائه شده به ویژه برای کتابداران در این رابطه از جامعیت مناسبی برخوردار نیست. در این حالت، این ابهام وجود دارد که کتابداران بخش فهرست‌نویسی کتابخانه‌های ما با توجه به اطلاعات ناکافی و درعین حال مفاهیم انتزاعی و نسبتاً پیچیده مطرح در الگوی کارکردی پیشینه‌های کتابشناختی و آر.دی.ای. چگونه خواهند توانست خود را با شرایط جدید تطبیق دهند؟ چرا که ضروری است تا همه کتابداران در ابتدا از نظر ذهنی خود را آماده رویارویی و پذیرش این واقعیت کنند و سپس خود را مسلح و مجهز به دانش روز در این زمینه کنند تا قادر باشند این دگردیسی را نیز مانند سایر تغییرات پیش آمده در محیط کتابخانه به درستی پشت سر بگذارند (حاجی‌زین‌العابدینی، ۱۳۹۱).

هدف کلی از انجام این پژوهش شناسایی وضعیت آشنایی فهرست‌نویسان با آر.دی.ای. و آمادگی آنها برای پذیرش این قواعد و تأثیر آموزش بر آن است. با توجه به لزوم همگام شدن با رویکردهای نوین سازماندهی اطلاعات و آماده شدن برای تغییر در قواعد فهرست‌نویسی بررسی

11. MODS
12. Oliver
13. International Standard Bibliographic Description (ISBD)

دیدگاه فهرستنویسان به عنوان مهم ترین عامل در به کارگیری این قواعد حائز اهمیت است. این اهمیت با توجه به تأکید کمیته همکاری مشترک ایفلا در مورد همکاری های بین المللی و لزوم آموزش فهرستنویسان برای همراهی با تغییرات پیش رو اهمیت بیشتری می یابد. در حال حاضر پژوهش های متعددی در مورد آر.دی.ای. انجام شده و یا در حال انجام است، اما پژوهش های مرتبط با بحث آموزش آر.دی.ای. و تأثیر آن بر دیدگاه کتابداران بسیار اندک است. در اینجا به چند نمونه در این زمینه اشاره می شود.

کیسر و ایکل^{۱۴} (۲۰۰۹) در مقاله ای با عنوان «چالش هایی برای پیاده سازی استاندارد توصیف و دسترسی منبع (آر.دی.ای.): مطالعه موردی آلمانی» آر.دی.ای. را به عنوان جانشینی برای قوانین فهرستنویسی آلمان^{۱۵} و قواعد فهرستنویسی انگلواامریکن ویرایش دوم در سال ۲۰۱۱ برمی شمرد. گدلرب^{۱۶} (۲۰۱۰) در پژوهش خود به لزوم آموزش به کتابداران برای استفاده از قواعد آر.دی.ای. اشاره کرده و میزان علاقه و اطلاعات آنان را نسبت به تغییرات جدید سنجیده است. در پژوهش های دیگر تاد^{۱۷} (۲۰۱۰)، و تاد و دیگران (۲۰۱۰) به پژوهش در زمینه آموزش کتابداران نیوزلند برای بهره گیری از آر.دی.ای. پرداخته اند. شاید بتوان مهم ترین پژوهش انجام شده در این زمینه را آزمایش انجمن کتابداران امریکا با همکاری کمیته مشترک راهبردی آر.دی.ای. (۲۰۱۰) دانست^{۱۸}. گزارش و توصیه های کمیته هماهنگ کننده آزمایش آر.دی.ای. در امریکا^{۱۹} (۲۰۱۱) در این پژوهش، سرفصل های مختلفی از جمله فهرستنویسی منابع براساس آر.دی.ای.، هزینه- سودمندی این کار، عملکرد کتابداران، بازخورد ناشران، بازخوردهای بین المللی در مورد زیان و ساختار آر.دی.ای. را مورد بررسی قرار داده و برای تکمیل و جمع بندی هر یک از موارد، مدت زمانی را در نظر گرفته است. در این پژوهش که همزمان با انتشار آر.دی.ای. در کتابخانه ملی پزشکی امریکا، کتابخانه کنگره و کتابخانه ملی کشاورزی انجام شده، روند تولید پیشینه های کتابشناختی با استفاده از این قواعد و همچنین بازخورد کاربران و دیدگاه بهره گیران را مورد آزمایش و بررسی قرار داده است. نتایج این آزمایشات مرحله به مرحله از طریق وبسایت کمیته همکاری مشترک آر.دی.ای.^{۲۰} منتشر می شود.

استتون^{۲۱} (۲۰۱۲) نیز در ادامه پژوهش انجام شده از سوی تاد، در قالب گزارشی فعالیت های انجام شده از سوی کتابخانه ملی نیوزلند را در جهت به کارگیری آر.دی.ای. ارائه کرده است. پژوهشگران ایرانی همزمان با انتشار اف.آر.بی.آر. و نسخه اولیه آر.دی.ای. فعالیت خود را به صورت گسترده در این زمینه دنبال کرده اند و پژوهش ها در این زمینه به سرعت در حال رشد است. براساس جست و جوی پژوهشگر برای یافتن نخستین مطالب نگاشته شده در ایران در مورد آر.دی.ای. به نظر می رسد مقاله دانش، افشار و نوری (۱۳۸۹) با عنوان

14. Caesar & Eichel

15. RAK

16. Gadelrab

17. Todd

۱۸. نتایج مرحله به مرحله از این آزمایش در

صفحه مربوط به آر.دی.ای. در وبسایت

کتابخانه کنگره به این نشانی

قابل مشاهده است:

<http://www.loc.gov/>

[bibliographic-future/rda/](http://www.loc.gov/bibliographic-future/rda/)

19. Report and recommendations

of the U.S. RDA Test

coordinating committee

20. <http://www.rda-jsc.org/>

21. Stanton

«آر.دی.ای. استاندارد نوین برای توصیف و دسترسی به منابع دیجیتالی» که در همایش رویکردهای نوین سازماندهی اطلاعات (در سال ۱۳۸۵) و همچنین مقاله چاپمن (۱۳۸۶) با عنوان «آر.دی.ای. استاندارد بین‌المللی جدید» که توسط قمر مطلوب ترجمه شده، نخستین مطالب انتشار یافته در این زمینه هستند. هر دوی این مقالات به معرفی آر.دی.ای. پرداخته و زمینه آشنایی علاقه‌مندان را با این استاندارد فراهم کرده‌اند.

طاهری (۱۳۸۹) در مقاله پژوهشی خود به بررسی تحلیلی کارکردپذیری آر.دی.ای. برای توصیف و سازماندهی منابع آرشیوی پرداخته است. وی علاوه بر پرداختن به رویکردهای توصیف و سازماندهی منابع اطلاعاتی از رویکردهای شیء‌گرا، دانش‌مدار و توصیف براساس شیء در برابر توصیف برپایه بافت و تغییر در سطوح توصیف، به ویژگی‌ها و ملزومات منابع آرشیوی در پیوند با آر.دی.ای. پرداخته و عناصر هسته مناسب برای توصیف مواد آرشیوی و قابلیت‌ها و نقاط ضعف آن را برشمرده است.

مرادی (۱۳۸۹) در پایان‌نامه کارشناسی ارشد خود به شناسایی وضعیت فهرست‌نویسی توصیفی کتابخانه‌های رقمی که براساس قوانین فهرست‌نویسی انگلومریکن ایجاد شده‌اند، و بررسی میزان انطباق آنها با استاندارد آر.دی.ای. پرداخته است. نتایج این پژوهش نشان داد که داده‌های توصیفی موجود در پیشینه‌های کتابشناختی کتابخانه‌های رقمی ایران با قواعد کنونی، (انگلو امریکن) همخوانی کاملی ندارند. بررسی انواع روابط کتابشناختی به‌کاررفته در پیشینه‌های کتابخانه‌های رقمی نشان داد که دو رابطه هم‌ارز و اشتقاقی بیشترین کاربرد، و رابطه همراهی و توالی کمترین کاربرد داشته‌اند.

طاهری و نوشین‌فرد (۱۳۹۰) در پژوهش خود با رویکرد تحلیلی و انتقادی، ضمن بیان ویژگی‌های محیط و رسانه‌های جدید و تأثیر آن بر فرآیند سازماندهی دانش، و تحلیل روابط درونی و بیرونی ارائه شده توسط آر.دی.ای.، توانایی و قابلیت‌های آن برای پاسخ‌گویی به ویژگی‌های محیط و رسانه‌های جدید را ارزیابی کرده است. یافته‌ها نشان داد که ضعف‌هایی از جمله استفاده از رویکرد سنتی به‌عنوان مبنای گسترش استاندارد، عدم هماهنگی مناسب با استانداردهای فراداده‌ای، و عدم توجه کافی به ویژگی‌های اشیاء محتوایی دسترس‌پذیر محیط جدید وجود دارد که بیانگر سازگاری نه‌چندان مطلوب با محیط جدید است.

زرساز و پازوکی (۱۳۹۱) در پژوهش خود دیدگاه فهرست‌نویسان سه کتابخانه بزرگ مشهد در مورد به‌کارگیری آر.دی.ای. را بررسی کردند. هدف از این پژوهش سنجش دیدگاه و نظرات فهرست‌نویسان سه کتابخانه بزرگ درباره آر.دی.ای. بوده است. نتایج این پژوهش نشان داد که میزان آشنایی خوداظهاری فهرست‌نویسان در پیش از آموزش بالاتر از حد متوسط و میزان آشنایی عملی (واقعی) آنها پایین‌تر از حد متوسط است، اما پس از آموزش هر دو نوع آشنایی بالاتر

از متوسط است. همچنین در این پژوهش رابطه معناداری میان سن و سابقه کار فهرست‌نویسان با میزان آشنایی و پذیرش مشاهده نشد. فهرست‌نویسان خواستار ایجاد تغییراتی در نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای و بیش از همه خواستار به‌کارگیری همه‌جانبه قابلیت‌ها و امکانات راهنما به‌منظور معرفی و بهره‌گیری تغییرات جدید در نحوه ثبت اطلاعات فهرست‌نویسی شدند.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع کاربردی و با روش پیمایشی با رویکرد توصیفی - تحلیلی است. در این پژوهش با استفاده از پرسشنامه، میزان آشنایی و نظرات فهرست‌نویسان شاغل در کتابخانه ملی در مورد آر.دی.ای. و به‌کارگیری این استاندارد در رسا بررسی شده است. از آنجایی که احتمال می‌رفت میزان آشنایی اعلام شده از سوی فهرست‌نویسان با آر.دی.ای. بنا به دلایلی (ازجمله نوظهور بودن این قواعد در ایران و عدم آموزش کافی) از اعتبار کافی برخوردار نباشد و نظرات ایشان بر مبنای حدس و گمان و در نتیجه غیر قابل اتکا باشد، لذا پرسشنامه‌ای ابتدایی برای تعیین میزان آشنایی اولیه فهرست‌نویسان میان آنها توزیع شد. پس از بررسی نتایج، اطلاعاتی کلی و اساسی در مورد ساختار و ویژگی‌های آر.دی.ای. به فهرست‌نویسان داده شد تا ایشان با داشتن دانش بنیادی، بهتر بتوانند در موارد مربوطه تصمیم بگیرند و نتایج صحیح‌تر و مطمئن‌تری از پژوهش به‌دست آید. برای آموزش مطالب موردنظر، جزوه آموزشی آشنایی با قواعد توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.) تدوین شد و در اختیار فهرست‌نویسان قرار گرفت. نکته قابل توجه آن بود که فهرست‌نویسان اشتیاق زیادی برای دریافت اطلاعات بیشتر از خود نشان می‌دادند و از آنجایی که مطالب ارائه شده در راستای کار تخصصی فهرست‌نویسان بود اغلب پرسش‌های کاربردی و توضیحات و منابع تکمیلی را برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد آر.دی.ای. مطالبه می‌کردند. پس از این مرحله، مجدداً پرسشنامه مربوط به سنجش میزان آشنایی به همراه پرسشنامه مربوط به سنجش آمادگی برای پذیرش آر.دی.ای. توزیع و از سوی فهرست‌نویسان (نمونه پژوهش) تکمیل شد.

جامعه آماری این پژوهش را فهرست‌نویسان شاغل در بخش فهرست‌نویسی پیش از انتشار (فیفا) کتابخانه ملی، در دو زیربخش منابع کتابی و غیرکتابی تشکیل می‌دهند. با این حساب با توجه به تعداد ۵۶ نفر کتابدار شاغل در این بخش با استفاده از جدول مورگان، نمونه‌ای به حجم ۴۹ نفر به دست می‌آید^{۲۲}. پرسشنامه پژوهش از نوع محقق ساخته بوده که در طراحی آن از پژوهش‌های مرتبط و مشابه مانند پژوهش گدلرب (۲۰۱۰)، کیسر و ایکل (۲۰۰۹)، تاد (۲۰۱۰)، و استنسون (۲۰۱۲) استفاده شده است. روایی یا اعتبار پرسشنامه این پژوهش از روش اعتبار محتوا (بررسی نظر کارشناسان و متخصصان) به‌دست آمد. برای سنجش پایایی

۲۲. لازم به ذکر است افراد مختلفی در قالب گروه‌های قراردادی و به‌صورت پروژه‌ای نیز وجود دارند که کار فهرست‌نویسی منابع قدیمی و تکراری را انجام می‌دهند. از آنجایی که وظیفه این افراد عمدتاً فهرست‌نویسی به روش نسخه‌برداری است که مراحل مربوط به فهرست‌نویسی بنیادی شامل آن نمی‌شود و همچنین به‌صورت پیوسته و مداوم فهرست‌نویسی نمی‌کنند، از جامعه پژوهش حذف شدند.

این پرسشنامه نیز از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که باتوجه به آنکه ضریب آلفای پرسشنامه ۰/۸۷۱ و بیش تر از ۰/۶ است، پایایی پرسشنامه مورد پذیرش قرار می گیرد.

یافته های پژوهش

در این پژوهش ۹۳/۹ درصد اعضاء نمونه زن و ۴/۱ درصد مرد بوده اند. مدرک تحصیلی ۵۹/۱ درصد کارشناسی و ۳۸/۸ درصد کارشناسی ارشد بوده است. سن ۱۲/۲ درصد از نمونه پژوهش کمتر از ۲۹ سال، ۸۵/۸ درصد بین ۳۰ تا ۴۹ سال و ۲/۰ درصد بین ۵۰ تا ۶۹ بوده است. سابقه کار ۲۰/۴ درصد از نمونه پژوهش کمتر از ۵ سال، ۵۷/۱ درصد بین ۶ تا ۱۵ سال و ۱۴/۳ درصد بین ۱۶ تا ۳۰ سال بوده است. سابقه کار فهرست نویسی ۳۴/۷ درصد از نمونه پژوهش کمتر از ۵ سال، ۴۴/۹ درصد بین ۶ تا ۱۵ سال و ۸/۲ درصد بین ۱۶ تا ۳۰ سال بوده است.

فرضیه ۱: بین وضعیت آشنایی خوداظهاری فهرست نویسان کتابخانه ملی با قواعد توصیف و دسترسی

به منبع (آر.دی.ای.) در قبل و بعد از آموزش تفاوت معناداری وجود دارد.

$$\begin{cases} H_0: \mu \geq 3, \\ H_1: \mu < 3 \end{cases}$$

برای بررسی وضعیت آشنایی خوداظهاری در قبل از آموزش فرضیه های زیر در نظر گرفته شد، که در آن μ میانگین وضعیت آشنایی خوداظهاری قبل از آموزش است. باتوجه به آنکه این متغیر طبق آزمون کولموگوروف-اسمیرنوف نرمال تشخیص داده شد، برای آزمون این فرضیه، از آزمون t تک نمونه ای استفاده می شود. نتایج این آزمون در جدول ۱ آمده است. باتوجه به آنکه مقدار معناداری از ۰/۰۵ بیشتر است، فرضیه صفر رد نمی شود. یعنی وضعیت آشنایی خوداظهاری قبل از آموزش در سطحی بالاتر از متوسط قرار دارد.

مقدار آماره t	درجه آزادی	معناداری	میانگین (۱۰۰-۰)	انحراف معیار
-۱/۰۹	۴۹	۰/۱۴	۴۶/۲۲	۳/۴۷

جدول ۱

آزمون t برای بررسی میزان آشنایی خوداظهاری قبل از آموزش

مقدار آماره t	درجه آزادی	معناداری	میانگین (۱۰۰-۰)	انحراف معیار
۰/۵۸	۴۹	۰/۰۱۵	۵۱/۷۲	۲/۹۷

جدول ۲

آزمون t برای بررسی میزان آشنایی خوداظهاری بعد از آموزش

باتوجه به آنکه مقدار معناداری از ۰/۰۵ کمتر است، فرضیه صفر رد می شود؛ یعنی

وضعیت آشنایی خوداظهاری بعد از آموزش در سطحی بالاتر از متوسط قرار دارد. باتوجه به داده‌های به‌دست‌آمده می‌توان دریافت که میزان آشنایی خوداظهاری بعد از آموزش از میزان آشنایی خوداظهاری قبل از آموزش بیشتر است. به نظر می‌رسد با به‌دست آوردن اطلاعات بیشتر (آموزش) در مورد آر.دی.ای. فهرست‌نویسان به‌نوعی به افزایش داشته‌های ذهنی خود اذعان کرده‌اند. برای آزمون فرضیه یک، باتوجه به آنکه این متغیرها طبق آزمون کولموگوروف-اسمیرنوف نرمال تشخیص داده شده‌اند، از آزمون t وابسته استفاده می‌شود. نتایج این آزمون در جدول ۳ آمده است.

جدول ۳

آزمون t وابسته برای فرضیه ۱

مقدار آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری آزمون	تفاضل میانگین قبل و بعد	انحراف معیار
-۲/۵۳	۴۹	۰/۰۰	-۰/۲۲	۰/۶۱

باتوجه به آنکه مقدار معناداری از ۰/۰۵ کمتر است، فرضیه صفر رد می‌شود؛ یعنی وضعیت آشنایی خوداظهاری فهرست‌نویسان کتابخانه ملی با آر.دی.ای. بعد از آموزش نسبت به قبل از آموزش، در سطحی بالاتر قرار دارد. تفاضل میانگین به‌دست آمده نشان می‌دهد فهرست‌نویسان به داشته‌های ذهنی خود اعتماد بیشتری پیدا کرده و با اعتماد به نفس بیشتری به پرسش‌ها پاسخ داده‌اند. البته باید توجه داشت که رشد میانگین نمره آشنایی عملی بعد از آموزش از رشد میانگین آشنایی خوداظهاری در بعد از آموزش، بیشتر است.

فرضیه ۲: بین وضعیت آشنایی عملی فهرست‌نویسان کتابخانه ملی در پاسخ به پرسش‌های توصیف

و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.) در قبل و بعد از آموزش تفاوت معناداری وجود دارد.

برای سنجش وضعیت آشنایی عملی در قبل از آموزش، باتوجه به آنکه این متغیر طبق آزمون کولموگوروف-اسمیرنوف نرمال نیست، از آزمون علامت استفاده می‌شود. نتایج این آزمون در جدول ۴ آمده است.

جدول ۴

آزمون علامت برای سنجش وضعیت آشنایی عملی قبل از آموزش

تعداد کمتر از میانه	تعداد مساوی بامیانه	تعداد بیشتر از میانه	تعداد کل	میانه	میانگین	انحراف معیار	معناداری
۳۶	۰	۱۳	۴۹	۰	۲۶/۱۲	۳۴/۴۵	۰

باتوجه به آنکه مقدار معناداری از ۰/۰۵ کمتر است، فرضیه صفر رد می‌شود؛ یعنی وضعیت آشنایی عملی فهرست‌نویسان سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران با آر.دی.ای. قبل از آموزش در سطحی پایین‌تر از متوسط است.

برای سنجش وضعیت آشنایی عملی در بعد از آموزش، باتوجه به آنکه این متغیر طبق آزمون کولموگوروف-اسمیرنوف نرمال تشخیص داده شد، از آزمون t تک‌نمونه‌ای استفاده می‌شود. نتایج این آزمون در جدول ۵ آمده است.

مقدار آماره t	درجه آزادی	معناداری	میانگین (۰-۱۰۰)	انحراف معیار
۱۱/۶۶	۴۹	۰	۸۶/۱۲	۲۱/۶۸

جدول ۵

آزمون t برای سنجش میزان آشنایی واقعی بعد از آموزش

باتوجه به آنکه مقدار معناداری از ۰/۰۵ کمتر است، فرضیه صفر رد می‌شود؛ یعنی وضعیت آشنایی عملی فهرست‌نویسان سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران با آردی‌ای. بعد از آموزش در سطحی بالاتر از متوسط است. دلیل این امر می‌تواند آموزش باشد، اما با استفاده از آزمون کولموگوروف-اسمیرنوف از این مسئله اطمینان حاصل شد. برای آزمون فرضیه دوم پژوهش، باتوجه به آنکه این متغیر طبق آزمون کولموگوروف-اسمیرنوف نرمال نیست، از آزمون علامت استفاده می‌شود. نتایج این آزمون در جدول ۶ آمده است.

کمتر از میانه	مساوی با میانه	تعداد بیشتر از میانه	تعداد کل	میانه	تفاضل میانگین قبل یا بعد	انحراف معیار	معناداری
۴۱	۸	۰	۴۹	-۰/۸	-۰/۶	۰/۳۷	۰

جدول ۶

آزمون علامت برای فرضیه دوم

باتوجه به آنکه مقدار معناداری از ۰/۰۵ کمتر است، فرضیه صفر رد می‌شود؛ یعنی وضعیت آشنایی عملی فهرست‌نویسان سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران با آردی‌ای. بعد از آموزش در سطحی بالاتر از قبل از آموزش قرار دارد. با نگاهی به میانگین و تفاضل میانگین‌های به‌دست آمده می‌توان دریافت که با کسب اطلاعات بیشتر در مورد آردی‌ای. در قالب آموزش، نه تنها اعتماد به نفس فهرست‌نویسان در بیان میزان آشنایی (در آشنایی خوداظهاری) افزایش داشته است، بلکه آشنایی عملی نیز به میزان قابل توجهی رشد داشته است. این امر نشان‌دهنده تأثیر مستقیم آموزش بر یافته‌های پژوهش است. شاید به‌دست آمدن این نتیجه تا حدودی قابل پیش‌بینی به‌نظر برسد، اما این یافته در پیوند با فرضیه سوم، یعنی آمادگی برای پذیرش آردی‌ای. و همچنین مدل پیشنهادی پژوهش اهمیت خاصی پیدا می‌کند.

فرضیه ۳: آمادگی برای پذیرش قواعد توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.) از سوی فهرستنویسان کتابخانه ملی در سطحی پایین تر از متوسط قرار دارد.

باتوجه به آنکه این متغیر طبق آزمون کولموگوروف-اسمیرنوف نرمال تشخیص داده شد، برای آزمون این فرضیه از آزمون t تک نمونه‌ای استفاده می‌شود. نتایج این آزمون در جدول ۷ آمده است.

مقدار آماره t	درجه آزادی	معناداری	میانگین (۱۰۰-۰)	انحراف معیار
۱۲/۹۶	۴۹	۰	۷۱/۷۶	۱۱/۷۵

جدول ۷

آزمون t برای فرضیه ۳
(آمادگی پذیرش آر.دی.ای.)

باتوجه به آنکه مقدار معناداری از ۰/۰۵ کمتر است، فرضیه صفر رد می‌شود؛ یعنی آمادگی برای پذیرش آر.دی.ای. از سوی فهرستنویسان کتابخانه ملی در سطحی بالاتر از متوسط است. این یافته، موضوع مهم و ارزشمندی در امر به‌کارگیری آر.دی.ای. در کتابخانه ملی محسوب می‌شود، چرا که نشان‌دهنده همراهی و دید مثبت فهرستنویسان در مواجهه با تغییر است. هر چند ممکن است در هنگام عملیاتی کردن این امر مشکلاتی وجود داشته باشد، اما پیش فرض ذهنی مثبت در فهرستنویسان حل این مشکلات را آسان می‌کند.

فرضیه ۴: بین وضعیت آشنایی خوداظهاری فهرستنویسان سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران دارای وضعیت‌های متفاوت از نظر جنسیت، میزان تحصیلات، سن و سابقه کار فهرستنویسی با قواعد توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.)، قبل و بعد از آموزش تفاوت معناداری وجود دارد.

برای بررسی، این فرضیه به ۴ فرضیه فرعی تقسیم شده که در این قسمت به ترتیب به هر یک با بیان جزئیات پرداخته می‌شود.

فرضیه ۴-۱: بین وضعیت آشنایی خوداظهاری فهرستنویسان زن و مرد کتابخانه ملی با قواعد توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.)، قبل و بعد از آموزش تفاوت معناداری وجود دارد.

برای آزمون وجود تفاوت معنادار میان وضعیت آشنایی خوداظهاری فهرستنویسان زن و مرد کتابخانه ملی با قواعد توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.) در قبل و بعد از آموزش، باتوجه به آنکه حجم نمونه گروه مردان برابر با ۲ (بسیار کم) است، می‌توان از آزمون ناپارامتری که U من-ویننی استفاده کرد. نتایج این آزمون در جدول ۸ آمده است.

معناداری	U	انحراف معیار	میانگین (۰-۱۰۰)	مجموع	میانگین رتبه	تعداد	جنسیت	
۰/۸۹۷	۴۳/۵	۲۳/۴۳	۴۶/۷۴	۱۱۲۴/۵	۲۴/۷۵	۴۶	زن	قبل از آموزش
		۵۰/۸۲	۴۸/۴۴	۵۱/۵	۲۲/۷۵	۲	مرد	
۰/۷۹۶	۴۱	۱۹/۸۱	۵۲/۳۳	۱۱۲۲	۲۴/۳۹	۴۶	زن	بعد از آموزش
		۴۶/۴	۵۱/۵۶	۵۴	۲۷	۲	مرد	

جدول ۸

آزمون U من-ویتنی برای بررسی وجود تفاوت بین آشنایی خوداظهاری با آر.دی.ای. قبل و بعد از آموزش بین زنان و مردان

باتوجه به آنکه میزان معناداری در هر دو مورد بیشتر از ۰/۰۵ به دست آمده است، فرضیه صفر رد نمی شود. این یعنی بین گروه زنان و گروه مردان در وضعیت آشنایی خوداظهاری با آر.دی.ای. قبل و بعد از آموزش تفاوتی وجود ندارد. اساساً این یافته با پیش فرض ذهنی پژوهشگر در یک راستاست، چرا که در پژوهش های متعدد نشان داده شده که تمایزی در عملکرد حرفه ای مردان و زنان وجود ندارد؛ با این همه این یافته یکپارچگی میان جامعه مورد پژوهش در زمینه آشنایی و پذیرش آر.دی.ای. را نشان می دهد.

فرضیه ۲-۴: بین وضعیت آشنایی خوداظهاری فهرست نویسان کتابخانه ملی دارای میزان تحصیلات متفاوت با قواعد توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.)، قبل و بعد از آموزش تفاوت معناداری وجود دارد.

برای بررسی وجود تفاوت معنادار میان وضعیت آشنایی خوداظهاری فهرست نویسان کتابخانه ملی دارای میزان تحصیلات متفاوت با قواعد توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.) در قبل از آموزش، دو سطح تحصیلی کارشناسی و کارشناسی ارشد در نظر گرفته شد. باتوجه به نتایج آزمون کولموگوروف-اسمیرنوف این متغیر در هر دو سطح تحصیلاتی نرمال تشخیص داده شد. برای آزمون فرضیات فوق از آزمون t مستقل استفاده می کنیم. میزان معناداری آزمون برابری واریانس ها برابر با ۰/۶۱ به دست آمد، که نشان دهنده برابری واریانس های دو جامعه است. نتیجه آزمون در حالت برابری واریانس ها در جدول ۹ آمده است.

معناداری	آماره t	درجه آزادی	انحراف معیار	میانگین (۰-۱۰۰)	تعداد	تحصیلات
۰/۰۱۹	-۲/۴۲	۴۵	۲۰/۸۹	۳۸/۷۹	۲۹	کارشناسی
			۲۵/۱	۵۵/۲۱	۱۸	کارشناسی ارشد

جدول ۹

آزمون t مستقل برای بررسی وجود تفاوت بین آشنایی خوداظهاری با آر.دی.ای. قبل از آموزش بین سطوح تحصیلی

باتوجه به آنکه میزان معناداری کمتر از ۰/۰۵ به دست آمده است، فرضیه صفر رد می‌شود. این بدان معناست که تفاوت معناداری بین سطوح تحصیلاتی از نظر آشنایی خوداظهاری با قواعد فهرست‌نویسی جدید (آر.دی.ای.) در قبل از آموزش وجود دارد و میزان آشنایی فهرست‌نویسان دارای مدرک کارشناسی ارشد بیش از فهرست‌نویسان دارای مدرک کارشناسی است. برای بررسی وجود تفاوت معنادار میان وضعیت آشنایی خوداظهاری فهرست‌نویسان کتابخانه ملی دارای میزان تحصیلات متفاوت با قواعد توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.) در بعد از آموزش، دو سطح تحصیلی کارشناسی و کارشناسی ارشد در نظر گرفته شد. باتوجه به آنکه طبق نتایج آزمون کولموگوروف-اسمیرنوف این متغیر در یکی از دو سطح تحصیلاتی غیرنرمال تشخیص داده شد. برای آزمون فرضیه از آزمون U من-ویتنی استفاده می‌کنیم که در جدول ۱۰ آمده است.

معداری	U	انحراف معیار	میانگین (۰-۱۰۰)	مجموع	میانگین رتبه	تعداد	تحصیلات
۰/۰۴۹	۱۷۱/۵	۲۱/۳۲	۴۵/۴۷	۶۰۶/۵	۲۰/۹۱	۲۹	کارشناسی
		۱۶/۷۳	۵۹/۲	۵۲۱/۵	۲۸/۹۷	۱۸	کارشناسی ارشد

جدول ۱۰

نتیجه آزمون U من-ویتنی برای بررسی وجود تفاوت بین آشنایی خوداظهاری با آر.دی.ای. بعد از آموزش بین سطوح تحصیلی

باتوجه به آنکه میزان معناداری کمتر از ۰/۰۵ به دست آمده است، فرضیه صفر رد می‌شود. این بدان معناست که تفاوت معناداری بین سطوح تحصیلاتی از نظر آشنایی خوداظهاری با قواعد فهرست‌نویسی جدید (آر.دی.ای.) در بعد از آموزش وجود دارد و میزان آشنایی خوداظهاری فهرست‌نویسان دارای مدرک کارشناسی ارشد بیش از میزان آشنایی خوداظهاری فهرست‌نویسان دارای مدرک کارشناسی است. این یافته نشان می‌دهد که افزایش سطح تحصیلات، اعتماد به پیش‌داشته‌های ذهنی را تقویت می‌کند. این در حالی است که میزان آشنایی واقعی فهرست‌نویسان با تحصیلات کارشناسی ارشد نیز بیشتر از آشنایی واقعی فهرست‌نویسان با تحصیلات کارشناسی بوده است؛ از این رو این امر ناشی از اعتماد به نفس کاذب نبوده است.

فرضیه ۳-۴: بین وضعیت آشنایی خوداظهاری فهرست‌نویسان کتابخانه ملی دارای میزان سن متفاوت با قواعد توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.)، قبل و بعد از آموزش تفاوت معناداری وجود دارد.

برای بررسی وجود رابطه معنادار میان وضعیت آشنایی خوداظهاری فهرست‌نویسان کتابخانه

ملی دارای میزان سن متفاوت با قواعد توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.) در قبل و بعد از آموزش دو گروه سنی کمتر از ۳۰ سال و بیشتر از ۳۰ سال در نظر گرفته شد. نتیجه آزمون U من-ویتی در جدول ۱۱ آمده است.

معناداری	U	انحراف معیار	میانگین	مجموع	میانگین رتبه	تعداد	گروه سنی	
۰/۴۸	۱۰۵	۲۴/۲۶	۵۳/۷۹	۱۷۴	۲۹	۶	کمتر از ۳۰ سال	قبل از آموزش
		۲۴/۳۵	۴۵/۱۱	۱۰۵۱	۲۴/۴۴	۴۳	بیشتر از ۳۰ سال	آموزش
۰/۸۹	۱۲۴	۱۳/۳۳	۵۵/۸۸	۱۴۵	۲۴/۱۷	۶	کمتر از ۳۰ سال	بعد از آموزش
		۲۱/۶۶	۵۱/۰۹	۱۰۸۰	۲۵/۱۲	۴۳	بیشتر از ۳۰ سال	آموزش

جدول ۱۱

آزمون U من-ویتی برای بررسی وجود تفاوت بین آشنایی خوداظهاری با آر.دی.ای. قبل و بعد از آموزش بین گروه‌های سنی

باتوجه به آنکه میزان معناداری در هر دو مورد بیشتر از ۰/۰۵ به دست آمده است، فرضیه صفر رد نمی‌شود. این بدان معناست که تفاوت معناداری بین گروه‌های سنی از نظر آشنایی خوداظهاری با آر.دی.ای. در قبل و بعد از آموزش وجود ندارد.

فرضیه ۴-۴: بین وضعیت آشنایی خوداظهاری فهرست‌نویسان کتابخانه ملی دارای میزان سابقه کار فهرست‌نویسی متفاوت با قواعد توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.)، قبل و بعد از آموزش تفاوت معناداری وجود دارد.

برای بررسی وجود تفاوت معنادار بین وضعیت آشنایی خوداظهاری فهرست‌نویسان کتابخانه ملی دارای میزان سابقه کار فهرست‌نویسی متفاوت با قواعد توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.) قبل و بعد از آموزش سه گروه از لحاظ سابقه کاری یعنی کمتر از ۵ سال، بین ۶ تا ۱۵ سال و بین ۱۶ تا ۳۰ سال در نظر گرفته شد. باتوجه به آنکه تعداد اعضای نمونه در برخی از سطوح سابقه کاری فهرست‌نویسی کم است (فراوانی در هر سطح در قسمت جدول‌های توصیفی آورده شده است)، باید از آزمون ناپارامتری برای بررسی وجود تفاوت معنی‌دار در سطوح مختلف استفاده کرد که نظر به مستقل بودن متغیر مربوطه در سطوح مختلف سابقه کاری فهرست‌نویسی، آزمون کروسکال-والیس خواهد بود. نتایج این آزمون در ادامه آمده است.

جدول ۱۲

آماره‌های میانگین رتبه‌ها در سطوح مختلف سابقه کاری فهرستنویسی

متغیر مربوطه	سابقه کار فهرستنویسی	میانگین رتبه‌ها
وضعیت آشنایی خوداظهاری قبل از آموزش	کمتر از ۵ سال	۱۹/۴۴
	۵ تا ۱۵ سال	۲۲/۱۸
	۱۵ تا ۳۰ سال	۳۱/۸۸
وضعیت آشنایی خود اظهاری بعد از آموزش	کمتر از ۵ سال	۱۸
	۵ تا ۱۵ سال	۲۴/۱۱
	۱۵ تا ۳۰ سال	۳۷/۳۸

جدول ۱۳

آزمون معنادار بودن تفاوت میان وضعیت آشنایی خوداظهاری فهرستنویسان کتابخانه ملی در سطوح مختلف سابقه کاری فهرستنویسی

متغیر مربوطه	اطلاعات آزمون	مقدار
وضعیت آشنایی خود اظهاری قبل از آموزش	آماره کروسکال-والیس	۳/۲
	درجه آزادی	۲
	سطح معناداری	۰/۲
وضعیت آشنایی خود اظهاری بعد از آموزش	آماره کروسکال-والیس	۳/۱
	درجه آزادی	۲
	سطح معناداری	۰/۲۱

باتوجه به نتایج جدول بالا، میزان معناداری‌های آزمون کروسکال-والیس برای تمامی متغیرهای وضعیت آشنایی خوداظهاری در قبل و بعد از آموزش بیشتر از ۰/۰۵ است. این بدان معناست که تفاوت معناداری میان وضعیت آشنایی خوداظهاری فهرستنویسان کتابخانه ملی در سطوح مختلف سابقه کار فهرستنویسی وجود ندارد.

فرضیه ۵: بین وضعیت آشنایی واقعی فهرستنویسان سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران دارای وضعیت‌های متفاوت از نظر جنسیت، میزان تحصیلات، سن و سابقه کار فهرستنویسی با قواعد

توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.)، قبل و بعد از آموزش تفاوت معناداری وجود دارد.
برای بررسی، این فرضیه به ۴ فرضیه فرعی تقسیم شده که در این قسمت به ترتیب به هر یک با بیان جزئیات پرداخته می شود.

فرضیه ۱-۵: بین وضعیت آشنایی واقعی فهرست نویسان زن و مرد کتابخانه ملی با قواعد توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.)، قبل و بعد از آموزش تفاوت معناداری وجود دارد.

برای آزمون وجود تفاوت معنادار بین وضعیت آشنایی واقعی فهرست نویسان زن و مرد کتابخانه ملی با قواعد توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.) در قبل و بعد از آموزش، باتوجه به آنکه حجم نمونه گروه مردان برابر با ۲ (بسیار کم) است، باید از یک آزمون ناپارامتری که U من-ویتی است استفاده کنیم. نتایج این آزمون در جدول ۱۴ آمده است.

معناداری	U	انحراف معیار	میانگین	مجموع	میانگین رتبه	تعداد	جنسیت	
۰/۵۳۵	۳۵	۳۳/۳۸	۲۵/۶۵	۱۱۱۶	۲۴/۲۶	۴۶	زن	قبل از آموزش
		۷۰/۷۱	۵۰	۶۰	۳۰	۲	مرد	
۰/۳۷۲	۲۷	۲۲/۱۸	۸۵/۶۵	۱۱۰۸	۲۴/۰۹	۴۶	زن	بعد از آموزش
		۰	۱۰۰	۶۸	۳۴	۲	مرد	

جدول ۱۴

آزمون U من-ویتی برای بررسی وجود تفاوت بین آشنایی واقعی با آر.دی.ای. قبل و بعد از آموزش بین زنان و مردان

باتوجه به آنکه میزان معناداری در هر دو مورد بیشتر از ۰/۰۵ به دست آمده است، فرضیه صفر رد نمی شود. این یعنی بین گروه زنان و گروه مردان در وضعیت آشنایی عملی با آر.دی.ای. قبل و بعد از آموزش تفاوتی وجود ندارد. لازم به ذکر است چنین تفاوتی در فرضیه ۱-۴ مربوط به آشنایی خوداظهاری نیز دیده نشد.

فرضیه ۲-۵: بین وضعیت آشنایی واقعی فهرست نویسان کتابخانه ملی دارای میزان تحصیلات متفاوت با قواعد توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.)، قبل و بعد از آموزش تفاوت معناداری وجود دارد.

برای بررسی وجود تفاوت معنادار بین وضعیت آشنایی واقعی فهرست نویسان کتابخانه ملی دارای میزان تحصیلات متفاوت با قواعد توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.) در قبل و بعد از آموزش، دو سطح تحصیلی کارشناسی و کارشناسی ارشد در نظر گرفته شد. باتوجه به نتایج آزمون کولموگوروف-اسمیرنوف این متغیر در هر دو سطح تحصیلاتی غیرنرمال

تشخیص داده شد و بدین جهت از آزمون U من-وینتی استفاده می‌کنیم که نتیجه آن در جدول ۱۵ آمده است.

معناداری	U	انحراف معیار	میانگین (۰-۱۰۰)	مجموع	میانگین رتبه	تعداد	سطوح تحصیلی	
۰	۸۹/۵	۲۱/۷۲	۸/۲۸	۵۲۴/۵	۱۸/۰۹	۲۹	کارشناسی	قبل از آموزش
		۳۳/۰۷	۵۰	۶۰۳/۵	۳۳/۵۳	۱۸	کارشناسی ارشد	
۰/۵۶	۳۳۷/۵	۲۵/۶۷	۸۳/۴۵	۶۷۲/۵	۲۳/۱۹	۲۹	کارشناسی	بعد از آموزش
		۱۲/۳۱	۹۱/۱۱	۴۵۵/۵	۲۵/۳۱	۱۸	کارشناسی ارشد	

جدول ۱۵

آزمون U من-وینتی برای بررسی وجود تفاوت بین نمره پرسش‌های قبل از آموزش بین سطوح تحصیلی کارشناسی با کارشناسی ارشد

باتوجه به آنکه میزان معناداری در قبل از آموزش بیشتر از ۰/۰۵ به دست آمده است، فرضیه صفر رد می‌شود. این بدان معناست که تفاوت معناداری بین سطوح تحصیلاتی از نظر آشنایی واقعی با آر.دی.ای در قبل از آموزش وجود دارد و میانگین آشنایی واقعی فهرستنویسان دارای مدرک تحصیلی بالاتر کارشناسی ارشد بسیار بیشتر از میانگین آشنایی واقعی فهرستنویسان دارای مدرک تحصیلی کارشناسی است. اما در بعد از آموزش باتوجه به میزان معناداری، تفاوت معناداری در وضعیت آشنایی واقعی دو گروه از فهرستنویسان دارای مدارک تحصیلی کارشناسی و کارشناسی ارشد با آر.دی.ای. مشاهده نمی‌شود. نکته جالب توجهی که در اینجا در مقایسه با فرضیه مشابه در بخش خوداظهاری به دست می‌آید این است که مطابق آزمون فرضیه ۴-۲، تفاوت معناداری در میزان آشنایی خوداظهاری چه در قبل و چه در بعد از آموزش با میزان تحصیلات وجود دارد. این در حالی است که در آشنایی عملی بعد از آموزش تفاوتی با سطوح مختلف میزان تحصیلات وجود ندارد. این امر می‌تواند ناشی از یکدست بودن آموزش‌های ارائه شده به فهرستنویسان و دریافت یکسان افراد با سطوح مختلف تحصیلاتی بوده باشد.

فرضیه ۴-۵: بین وضعیت آشنایی واقعی فهرستنویسان کتابخانه ملی دارای میزان سن متفاوت با قواعد توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.)، قبل و بعد از آموزش تفاوت معناداری وجود دارد.

برای بررسی وجود تفاوت معنادار بین وضعیت آشنایی واقعی فهرستنویسان کتابخانه ملی دارای میزان سن متفاوت با قواعد توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.) در قبل و بعد

از آموزش دو گروه سنی کمتر از ۳۰ سال و بیشتر از ۳۰ سال در نظر گرفته شد. نتیجه آزمون U من-ویتنی در جدول ۱۶ آمده است.

معناداری	U	انحراف معیار	میانگین (۰-۱۰۰)	مجموع	میانگین رتبه	تعداد	گروه سنی	
۰/۹۴	۱۲۶	۳۹/۳۲	۲۶/۶۷	۱۵۳	۲۵/۵	۶	کمتر از ۳۰ سال	قبل از آموزش
		۳۴/۲۳	۲۶/۰۵	۱۰۷۲	۲۴/۹۳	۴۳	بیشتر از ۳۰ سال	
۰/۲۳	۸۹/۵	۸/۱۶	۹۶/۶۷	۱۸۹/۵	۳۱/۵۸	۶	کمتر از ۳۰ سال	بعد از آموزش
		۲۲/۶۱	۸۴/۶۵	۱۰۳۵/۵	۲۴/۰۸	۴۳	بیشتر از ۳۰ سال	

جدول ۱۶

آزمون U من-ویتنی برای بررسی وجود تفاوت بین نمره آزمون قبل از آموزش بین گروه‌های سنی کمتر از ۳۰ سال و بیشتر از ۳۰ سال

باتوجه به آنکه میزان معناداری در هر دو مورد بیشتر از ۰/۰۵ به دست آمده است، فرضیه صفر رد نمی‌شود. این بدان معناست که تفاوت معناداری بین گروه‌های سنی از نظر آشنایی واقعی با آر.دی.ای. در قبل و بعد از آموزش وجود ندارد.

فرضیه ۴-۵: بین وضعیت آشنایی واقعی فهرست‌نویسان کتابخانه ملی دارای میزان سابقه کار فهرست‌نویسی متفاوت با قواعد توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.)، قبل و بعد از آموزش تفاوت معناداری وجود دارد.

برای بررسی وجود تفاوت معنادار بین وضعیت آشنایی واقعی فهرست‌نویسان کتابخانه ملی دارای میزان سابقه کار فهرست‌نویسی متفاوت با قواعد توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.) در قبل و بعد از آموزش سه گروه از لحاظ سابقه کاری یعنی کمتر از ۵ سال، بین ۶ تا ۱۵ سال و بین ۱۶ تا ۳۰ سال در نظر گرفته شد. باتوجه به آنکه تعداد اعضای نمونه در برخی از سطوح سابقه کاری فهرست‌نویسی کم است (فراوانی در هر سطح در قسمت جدول‌های توصیفی آورده شده است)، باید از آزمون ناپارامتری برای بررسی وجود تفاوت معنی دار در سطوح مختلف استفاده کرد که نظر به مستقل بودن متغیر مربوطه در سطوح مختلف سابقه کاری فهرست‌نویسی، آزمون کروسکال-والیس خواهد بود. نتایج این آزمون در جدول‌های زیر آمده است.

متغیر مربوطه	سابقه کاری فهرستنویسی	میانگین رتبه‌ها
آشنایی واقعی قبل از آموزش	کمتر از ۵ سال	۲۰/۲۹
	بین ۶ تا ۱۵ سال	۲۱/۵۹
	بین ۱۶ تا ۳۰ سال	۳۱/۵
آشنایی واقعی بعد از آموزش	کمتر از ۵ سال	۱۹/۲۴
	بین ۶ تا ۱۵ سال	۲۳/۵۷
	بین ۱۶ تا ۳۰ سال	۲۵/۱۳

جدول ۱۷

آماره‌های میانگین رتبه‌ها در سطوح مختلف سابقه کاری فهرستنویسی

متغیر مربوطه	اطلاعات آزمون	مقدار
آشنایی واقعی قبل از آموزش	آماره کروسکال-والیس	۳/۱۹
	درجه آزادی	۲
	سطح معناداری	۰/۲
آشنایی واقعی بعد از آموزش	آماره کروسکال-والیس	۱/۹۷
	درجه آزادی	۲
	سطح معناداری	۰/۳۷

جدول ۱۸

آزمون معنادار بودن تفاوت میان وضعیت آشنایی واقعی فهرستنویسان کتابخانه ملی در سطوح مختلف سابقه کاری

باتوجه به نتایج جدول ۱۸، میزان معناداری‌های آزمون کروسکال-والیس برای تمامی متغیرهای وضعیت آشنایی واقعی در قبل و بعد از آموزش بیشتر از ۰/۰۵ است. این بدان معناست که تفاوت معناداری میان وضعیت آشنایی واقعی فهرستنویسان کتابخانه ملی در سطوح مختلف سابقه کاری وجود ندارد.

فرضیه ۶: بین وضعیت آمادگی فهرستنویسان سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران دارای وضعیت‌های متفاوت از نظر جنسیت، میزان تحصیلات، سن و سابقه کار فهرستنویسی برای پذیرش قواعد

توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.)، تفاوت معناداری وجود دارد.

این فرضیه به ۴ فرضیه فرعی تقسیم شده که در این قسمت به ترتیب به بیان جزئیات هر یک پرداخته می شود.

فرضیه ۱-۶: بین وضعیت آمادگی فهرست نویسان زن و مرد کتابخانه ملی برای پذیرش قواعد توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.)، تفاوت معناداری وجود دارد.

به منظور آزمون وجود تفاوت معنادار بین وضعیت آمادگی فهرست نویسان زن و مرد کتابخانه ملی در پذیرش آر.دی.ای. و باتوجه به آنکه حجم نمونه گروه مردان برابر با ۲ است که بسیار کم است، باید از آزمون U من-ویتنی برای این فرضیات استفاده کنیم. نتایج این آزمون در جدول ۱۹ آمده است.

معناداری	U	انحراف معیار	میانگین (۰-۱۰۰)	مجموع	میانگین رتبه	تعداد	جنسیت
۰/۴۵۴	۵۰/۵	۱۱/۷۲	۷۲/۲۶	۱۱۴۲/۵	۲۴/۸۴	۴۶	زن
		۱۱/۴۸	۶۹/۸۹	۳۳/۵	۱۶/۷۵	۲	مرد

جدول ۱۹

آزمون U من-ویتنی برای بررسی وجود تفاوت بین آمادگی برای پذیرش بین گروه های زن و مرد

باتوجه به آنکه میزان معناداری آزمون U من-ویتنی بیشتر از ۰/۰۵ به دست آمده است، فرضیه صفر رد نمی شود. این بدان معناست که تفاوت معناداری میان زنان و مردان فهرست نویس کتابخانه ملی در پذیرش آر.دی.ای. وجود ندارد.

فرضیه ۲-۶: بین وضعیت آمادگی فهرست نویسان کتابخانه ملی دارای میزان تحصیلات متفاوت برای پذیرش قواعد توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.)، تفاوت معناداری وجود دارد.

برای آزمون وجود تفاوت معنادار میان وضعیت آمادگی فهرست نویسان کتابخانه ملی دارای میزان تحصیلات متفاوت برای پذیرش آر.دی.ای.، دو سطح تحصیلی کارشناسی و کارشناسی ارشد تعریف می کنیم. حال باتوجه به اینکه نتایج آزمون کولموگوروف-اسمیرنوف برای هر دو گروه تحصیلی، نشان دهنده نرمال بودن متغیر آمادگی برای پذیرش است، از آزمون t مستقل استفاده می کنیم. نتیجه آزمون در حالت برابری واریانس ها در جدول ۲۰ آمده است.

جدول ۲۰

آزمون t مستقل برای بررسی وجود تفاوت بین آمادگی برای پذیرش بین سطوح تحصیلی کارشناسی با کارشناسی ارشد

معناداری	آماره t	درجه آزادی	انحراف معیار	میانگین (۰-۱۰۰)	تعداد	سطوح تحصیلی
۰/۹۴۱	۰/۰۷۵	۴۵	۱۲/۷۶	۷۱/۵۳	۲۹	کارشناسی
			۱۰/۶۶	۷۱/۲۶	۱۸	کارشناسی ارشد

باتوجه به آنکه میزان معناداری بیشتر از ۰/۰۵ به دست آمده است، فرضیه صفر رد نمی‌شود. این بدان معناست که تفاوت معناداری میان فهرست‌نویسان کتابخانه ملی دارای مدارک کارشناسی و کارشناسی ارشد در پذیرش آر.دی.ای. وجود ندارد. این یافته در پیوند با فرضیه ۳-۵ نشان می‌دهد فهرست‌نویسان چه از نظر سنی و چه از نظر تحصیلات، از نظر رویکرد ذهنی در برابر تغییر یکدست هستند. این یافته برای مدیران و برنامه‌ریزان امر حائز اهمیت است، چرا که زمینه لازم را برای به کارگیری آر.دی.ای. تسهیل می‌بخشد.

فرضیه ۳-۶: بین وضعیت آمادگی فهرست‌نویسان کتابخانه ملی دارای میزان سن متفاوت برای پذیرش قواعد توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.) تفاوت معناداری وجود دارد.

برای آزمون وجود تفاوت معنادار بین وضعیت آمادگی فهرست‌نویسان کتابخانه ملی دارای میزان سن متفاوت برای پذیرش آر.دی.ای.، با توجه به اینکه حجم نمونه در گروه سنی بین ۵۰ تا ۶۹ برابر با ۱ است، بنابراین این گروه فاقد واریانس است و مقایسه توزیع‌های گروه‌های سنی غیرممکن می‌شود. پس ابتدا این گروه را در گروه سنی بین ۳۰ تا ۴۹ ادغام می‌کنیم. حال، چون حجم نمونه در گروه سنی کمتر یا مساوی با ۲۹ سال بسیار کم (شش) است، ناچاریم از آزمون U من-ویتنی برای آزمون فرضیه‌های این بخش استفاده کنیم. نتیجه آزمون U من-ویتنی در جدول ۲۱ آمده است.

جدول ۲۱

نتیجه آزمون U من-ویتنی برای بررسی وجود تفاوت بین آمادگی برای پذیرش بین گروه‌های سنی کمتر از ۳۰ سال و بیشتر از ۳۰ سال

معناداری	U	انحراف معیار	میانگین (۰-۱۰۰)	مجموع	میانگین رتبه	تعداد	گروه سنی
۰/۹۱۷	۱۲۵	۱۰/۴۵	۷۱/۹	۱۴۶	۲۴/۳۳	۶	کمتر از ۳۰ سال
		۱۲/۰۳	۷۱/۷۲	۱۰۷۹	۲۵/۰۹	۴۳	بیشتر از ۳۰ سال

باتوجه به آنکه میزان معناداری بیشتر از ۰/۰۵ به دست آمده است، فرضیه صفر رد نمی شود. این بدان معناست که تفاوت معناداری میان فهرست نویسان کتابخانه ملی در دو سطح سنی کمتر از سی سال با بیشتر از سی سال از لحاظ پذیرش آر.دی.ای. وجود ندارد. یافته های این بخش نیز مؤید یافته های فرضیه ۶-۲ است.

فرضیه ۶-۴: بین وضعیت آمادگی فهرست نویسان کتابخانه ملی دارای میزان سابقه کار فهرست نویسی متفاوت برای پذیرش قواعد توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.) تفاوت معناداری وجود دارد.

برای آزمون تفاوت معنادار بین وضعیت آمادگی فهرست نویسان سازمان اسناد و کتابخانه ملی دارای میزان سابقه کار فهرست نویسی متفاوت برای پذیرش آر.دی.ای.، باتوجه به آنکه تعداد اعضای نمونه در برخی از سطوح سابقه کاری فهرست نویسی بسیار کم است (فراوانی در هر سطح در قسمت جدول های توصیفی آورده شده است)، باید از آزمون ناپارامتری برای بررسی وجود تفاوت معنی دار در سطوح مختلف و در نتیجه از آزمون کروسکال-والیس استفاده کرد. نتایج این آزمون در جدول های ۲۲ و ۲۳ آمده است.

میانگین رتبه ها	سطح سابقه کاری فهرست نویسی	
۲۱/۴۷	کمتر از ۵ سال	آمادگی برای پذیرش
۲۳/۱۴	بین ۶ تا ۱۵ سال	
۱۸	بین ۱۶ تا ۳۰ سال	

جدول ۲۲

آماره های میانگین رتبه ها در سطوح مختلف سابقه کاری فهرست نویسی

مقدار	اطلاعات آزمون	
۰/۶۲	کیدوی کروسکال-والیس	آمادگی برای پذیرش
۲	درجه آزادی	
۰/۷۳	سطح معناداری	

جدول ۲۳

آزمون معنادار بودن تفاوت میان وضعیت میزان پذیرش آر.دی.ای. از سوی فهرست نویسان کتابخانه ملی در سطوح مختلف سابقه کاری

باتوجه به نتایج جدول ۲۳، مشخص می‌شود که تفاوت معناداری میان میزان آمادگی فهرستنویسان کتابخانه ملی با سطوح مختلف سابقه کاری برای پذیرش آر.دی.ای. وجود ندارد.

نتیجه‌گیری

در قسمت نخست، از فهرستنویسان درباره میزان آشنایی ایشان با مفاهیم مرتبط با آر.دی.ای. پرسش‌های بسته (چهارگزینه‌ای با طیف لیکرت) پرسیده شد که در توصیف و تحلیل یافته‌های پژوهش، با نام «آشنایی خوداظهاری» (به معنای میزان آشنایی که از جانب خود فهرستنویسان بیان شده) آورده شده است. در قسمت دوم، میزان آشنایی فهرستنویسان با آر.دی.ای. و مفاهیم مرتبط با آن در قالب چند پرسش باز (تشریحی با پاسخ کوتاه) در سطح بنیادی و ابتدایی سنجیده شده است که از این طریق بتوان آشنایی عملی ایشان را سنجید. در توصیف و تحلیل یافته‌های پژوهش این قسمت با نام «آشنایی واقعی» (به معنای نتیجه آزمون از طریق پرسش‌های باز) آورده شده است. نکته جالب توجه در این رابطه میزان آشنایی خوداظهاری و واقعی فهرستنویسان با آر.دی.ای. در پیش از ارائه آموزش تخصصی در این رابطه است. همانگونه که ذکر شد میزان آشنایی خوداظهاری در این حالت بالاتر از حد متوسط قرار دارد. این یافته بدان معناست که کتابداران فهرستنویس کتابخانه ملی قبل از آموزش بر این باور بودند که میزان آشنایی آنها با این قواعد در وضعیت خوبی قرار دارد، اما پس از پاسخ‌گویی به پرسش‌های باز در مورد آر.دی.ای. و مفاهیم مرتبط مشخص شد که میزان آشنایی واقعی آنها با این قواعد در سطحی پایین‌تر از حد متوسط قرار دارد. برای این یافته می‌توان تحلیل‌های مختلفی ارائه کرد، اما به نظر می‌رسد که عواملی همچون معرفی سطحی این قواعد در همایش‌ها، گروه‌های بحث، وب‌سایت‌ها و وبلاگ‌های تخصصی رشته و یا عدم مطالعه دقیق آنها؛ ناکارآمدی آموزش‌های تخصصی ارائه شده در این رابطه؛ و یا حتی در برخی از موارد اعتماد به نفس کاذب فهرستنویسان در ایجاد چنین نظری نزد فهرستنویسان مؤثر بوده است. در فرضیه‌های ۴ و ۵ تنها تفاوت معنادار میان وضعیت آشنایی خوداظهاری و واقعی فهرستنویسان دارای میزان تحصیلات متفاوت تأیید شد. این یافته می‌تواند به دلیل سطح دانش و اعتماد به نفس بالاتر فهرستنویسان دارای مدرک تحصیلی بالاتر باشد. همچنین مشخص شد که تنها در قبل از آموزش میزان آشنایی واقعی فهرستنویسان دارای مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد بیشتر از میزان آشنایی واقعی فهرستنویسان دارای مدرک تحصیلی کارشناسی است، اما پس از ارائه آموزش تخصصی تفاوت معناداری در این باره مشاهده نمی‌شود و میانگین میزان آشنایی واقعی هر دو گروه در سطح بالاتر از متوسط قرار دارد که

این یافته می تواند مؤید سودمندی و کارآمدی آموزش تخصصی ارائه شده نیز باشد. براساس یافته های پژوهش، فرضیه سوم یعنی «آمادگی برای پذیرش قواعد توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.) از سوی فهرست نویسان کتابخانه ملی در سطحی پایین تر از متوسط قرار دارد» رد شد و نتایج نشان داد که آمادگی فهرست نویسان برای انجام این تغییر در رویکرد فهرست نویسی و پذیرش قواعد جدید در سطح بالایی است. این یافته با یافته های پژوهش های زره ساز و پازوکی (۱۳۹۱)، گدلرب (۲۰۱۰)، و تاد و دیگران (۲۰۱۰) هم راستا بوده و تأثیر مثبت آموزش در افزایش آمادگی فهرست نویسان و کتابداران کتابخانه ها را نشان می دهد. همچنین بررسی فرضیه ششم پژوهش نشان داد که تفاوت معناداری میان وضعیت آمادگی فهرست نویسان شاغل در کتابخانه ملی دارای وضعیت های متفاوت از نظر جنسیت، میزان تحصیلات، سن و سابقه کار فهرست نویسی برای پذیرش آر.دی.ای. از سوی فهرست نویسان کتابخانه ملی وجود ندارد و همه فهرست نویسان از همه گروه ها دارای آمادگی بالایی برای پذیرش این تغییر هستند. این یافته ممکن است با فرض عمومی مبنی بر اینکه همیشه نوعی مقاومت در برابر تغییر وجود دارد مغایر باشد، هر چند مقاومت در برابر عمل و موقعیت عملی مطرح می شود. با این وجود، چنین یافته ای می تواند مؤید آن باشد که به احتمال، مقاومت در برابر تغییر در فضای کتابخانه ملی کمتر خواهد بود. نتیجه مذکور از این جهت می تواند دارای اهمیت باشد که آمادگی ذهنی فهرست نویسان کتابخانه ملی به عنوان مهم ترین نهاد فهرست نویسی کشور را برای پذیرش تغییر در رویکردهای سنتی نشان دهد. نتایج حاصل از پژوهش همانند پژوهش زره ساز و پازوکی (۱۳۹۱) ضرورت ارائه آموزش های کافی به فهرست نویسان برای بهره گیری از نرم افزار براساس تغییرات جدید را نشان می دهد. همچنین این یافته مؤید لزوم ارائه آموزش پیش از سنجش دیدگاه فهرست نویسان بوده است. چراکه با توجه به پاسخ فهرست نویسان، ایشان آموزش را مسئله اساسی و مهم ترین اولویت خود می دانند و این یافته می تواند نشان دهنده اهمیت ارائه آموزش تخصصی پیش از به کارگیری آر.دی.ای. به ویژه در پیوند با رسا باشد. این امر لزوم توجه به آموزش و به روزرسانی اطلاعات فهرست نویسان را بیش از پیش آشکار می کند. با مقایسه یافته های این پرسش در پیوند با نتایج مربوط میزان آمادگی خوداظهاری در قبل و بعد از آموزش، به نظر می رسد فهرست نویسان با کسب اطلاعات درباره آر.دی.ای. متوجه شده اند که در این حوزه نیازمند کسب اطلاعات بیشتر هستند. مواردی که می توانند در انجام این مهم تأثیرگذار باشند به شرح زیر است:

آمادگی ذهنی: ضرورت دارد که فهرست نویسان کتابخانه ملی از لحاظ ذهنی و روانی آمادگی پذیرش تغییر را داشته باشند تا بتوان امیدوار بود که نتایج مثبتی از این تغییر و تحول

حاصل شود. نتایج پژوهش نشان داد که فهرستنویسان آمادگی بالایی برای پذیرش تغییر از خود نشان داده‌اند و با مدیریت کارآمد نیل به اهداف و به‌کارگیری آر.دی.ای. دور از دسترس نیست.

پیشنهاد می‌شود:

- بررسی عملکرد فهرستنویسان از طریق مشاهده و دریافت بازخورد مداوم با نگرش کاربردی به آر.دی.ای.
- بررسی عملکرد فهرستنویسان در انجام فهرستنویسی بر مبنای آر.دی.ای. به صورت آزمایشی، (گروه آزمون) و مقایسه نتایج بر اساس شاخص‌های گوناگون؛
- بررسی تأثیر آموزش عملیاتی (کارگاه آموزشی یا دوره آموزشی کوتاه مدت) بر فهرستنویسی بر مبنای آر.دی.ای.؛ و
- بررسی هزینه- سودمندی تغییر رویکرد فهرستنویسی در پیشینه‌های کتابشناختی از سوی فهرستنویسان.

منبع

- چاپمن، آن (۱۳۸۶). «آر.دی.ای.: استاندارد بین‌المللی جدید». ترجمه قمر مطلوب. *مجله الکترونیکی نما*، ۳، بازبایی ۲۰ تیر، ۱۳۸۶ از: http://ejournal.irandoc.ac.ir/browse.php?a_id...1
- حاجی‌زین‌العابدینی، محسن (۱۳۹۱). «دنیای ناآرام سازماندهی اطلاعات». *سخن هفته*، ۷۴. بازبایی ۲۰ فروردین ۱۳۹۱، از: http://www.lisna.ir/index.php?option=com_content&view=article&id=8138
- دانش، فرشید؛ افشار، مینا؛ نوری، رسول (۱۳۸۹). «RDA استاندارد نویسن جهت توصیف و دسترسی به منابع رقمی» در: *مجموعه مقالات همایش رویکردها و راهکارهای نوین در سازماندهی اطلاعات انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران*، (تهران، ۱۶-۱۷ اسفند ۱۳۸۵). به کوشش داریوش علیمحمدی، محسن حاجی‌زین‌العابدینی. تهران: کتابدار، ص ۵۲۰-۵۳۵.
- زرساز، محمد؛ پازوکی، فاطمه (۱۳۹۱). «بررسی دیدگاه فهرستنویسان سه کتابخانه بزرگ مشهد درباره به‌کارگیری قواعد توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.)». *کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۶۰، شعبان‌زاد، مریم؛ درخوش، ملیحه (۱۳۹۰). «آر.دی.ای.: نگاهی تازه به آینده فهرستنویسی». *کتاب ماه کلیات*، ۷: ۸۲۶-۸۲۷.
- طاهری، مهدی (۱۳۸۹). «بررسی تحلیلی کارکردپذیری استاندارد توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.) برای توصیف و سازماندهی مواد آرشیوی». *گنجینه اسناد*، ۲۰: ۸۰-۹۴.
- طاهری، سیدمهدی؛ نوشین‌فرد، فاطمه (۱۳۹۰). «بررسی تحلیلی کاربردپذیری استاندارد توصیف و دسترسی به منبع (در محیط اطلاعاتی جدید): ضرورت بازتعریف روابط و کارکردهای جدید». *پژوهشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۱ (۲): ۹۹-۱۱۸.

فتاحی، رحمت‌الله؛ ارسطوپور، شعله (۱۳۸۶). «تحلیل کارکردهای عناصر اطلاعاتی در پیشینه کتابشناختی: رویکردی نوبه‌سازماندهی چندمنظوره اطلاعات در فهرست‌های رایانه‌ای». *فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۱۰ (۳۸): ۳۸-۴۹.

مرادی، خدیجه (۱۳۸۹). «بررسی عناصر توصیفی به کار رفته در پیشینه‌های کتابشناختی کتابخانه‌های دیجیتال ایران بر اساس قواعد آر.دی.ای. و ارائه الگوی پیشنهادی برای به کارگیری این قواعد». پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشگاه پیام نور مشهد.

مرادی، خدیجه؛ حاجی زین العابدینی، محسن (۱۳۹۰). «استاندارد توصیف و دسترسی به منابع (آر.دی.ای.)». مقدمه‌ای بر فهرستنویسی در قرن ۲۱. *ارتباط علمی*، ۱۹ (۱).

Caesar, Ingo; Eichel, Dierk (2009). "Challenges for the implementation of resource description and Access (RDA): Case study Germany". Retrieved July 4, 2012, from: <http://www.rda-jsc.org/docs/RDA-PPT-Peru-CR-2010.ppt>.

Gadelrab, Mariam (2010). "RDA in art collections survey". Retrieved June 30, 2012, from: http://ala12.scheduler.ala.org/files/ala12/RDA_New_Zealand_Slides.pdf

Oliver, Chris (2007). "Changing to RDA". *Felicitier*, 53(7): 250-253.

Report and recommendations of the U.S. RDA test coordinating committee (2011). Retrieved Jun. 30, 2012, from: <http://www.loc.gov/bibliographic-future/rda/source/rdat-esting-finalreport-20june2011.pdf>

Stanton, Chris (2012). "Resource Description & Access (RDA) Update from the National Library". Retrieved Jul. 4, 2012, from: <http://nznucataloguing.pbworks.com/w/page/25781504/RDA%20updates%20from%20the%20National%20Library%20of%20New%20Zealand>

Tillett, Barbara (2004). "What is FRBR? A conceptual model for the bibliographic universe". Library of Congress, Cataloging Distribution Service. Retrieved July 4, 2012, from: <http://www.loc.gov/cds/FRBR.html>.

_____. (2007). "Cataloguing codes and conceptual models: RDA and the influence of FRBR and other IFLA initiatives". Presentation for Back to the Basics, Presented at the Cataloguing, Reykjavik: Retrieved Jul. 4, 2012, from: <http://ru.is/kennarar/thorag/cataloguing2007/>

- _____ (2010). "VI encuentro internacional de catalogadores". Costa Rica Retrieved July 4, 2012, from: <http://www.rda-jsc.org/docs/RDA-PPT-Peru-CR-2010.ppt>.
- Todd, Chris (2010). "RDA in New Zeland". International affaires: Te puna mâtauranga o aotearoa. from: http://ala12.scheduler.ala.org/files/ala12/RDA_New_Zeland_Slides.pdf
- Todd, Chris; Stretton, Charlotte; Stewart, Janess (2010). "RDA training needs survey (New Zealand)". Presentation for National library of New Zealand (May, 28)

استناد به این مقاله:

پازوکی، فاطمه؛ و دیگران (۱۳۹۱). «دیدگاه فهرستنویسان سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران درباره قواعد توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.) و بررسی میزان پذیرش آن». *فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات*، ۲۳ (۴).